

Motion till riksdagen 2023/24:2481

av **Martina Johansson m.fl. (C)**

Familjerätt, hbtqi-frågor och funktionsrätt

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Äktenskap, samboskap, skilsmässa och arv	6
Sambors gemensamma bostad	6
Avgift för ansökan om skilsmässa och utredning om bodelningsprocesser	6
Översyn av framtidsfullmakter och digitalt register	7
Hbtqi-frågor	7
Tredje juridiskt kön och könstillhörighetslagen	8
Föräldraskap och adoption.....	8
Föräldraskapspresumtion, gemensam vårdnad och genetisk dokumentation	8
Begränsa möjligheten att häva föräldraskap	9
Embryodonation, befruktade ägg och IVF.....	9
Altruistiskt surrogatmödraskap	10
Fastställelse av föräldraskap efter surrogatarrangemang, spermadonation och embryodonation	10
Internationellt adopterade	11
Vårdnad om barn	12
Myndighetspost till båda vårdnadshavarna.....	12
Barnets rätt till kontakt med för barnet viktiga vuxna	12
Föräldrafullmakt och fler vårdnadshavare än två	12
Obligatorisk medling och kostnader för domstolsprocesser i mål om vårdnad, boende eller umgänge avseende barn	13
Vårdnadsutredningar där det förekommer anklagelser om våld.....	14
Harmonisering av lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och föräldraskap	14
Förlorad vårdnad om den ena föräldern dödar den andra föräldern	14
Barns rätt till juridiskt biträde	14
Förstärkt socialtjänst.....	15

Krav på särskild kompetens för att genomföra barnutredningar	15
Översyn av socionomutbildningen	15
Evidensbaserade metoder.....	15
Sekretessbrytande bestämmelser	16
Rätt till regelbunden kompetenshöjning	17
Inrätta karriärtjänster för socionomer	17
Systematiskt förebyggande arbete mot hot, våld och trakasserier mot socialsekreterare.....	17
Omhändertagande av barn	17
Trygghet för omhändertagna barn	18
Särskilda befogenheten avskiljning i LVU	18
Oberoende klagomekanism.....	18
Tydligare skäl för omhändertagande av barn.....	19
Efterföljande vård	19
Nationellt register över personer och boenden som tagit emot placerade barn	20
Bättre stöd till familjehemmen.....	20
Insatser även efter vårdnadsöverflytt	20
Skyddat boende.....	21
Lagreglera skyddat boende och inför tillståndsplikt, individuella beslut samt rätt till skolgång för barn	21
Hemlöshet, sexuell exploatering och sekretess	21
En nationell strategi mot hemlöshet.....	21
Översyn av stöd till barn och vuxna som är utsatta för sexuell exploatering	22
Likvärdig sekretessbedömning	22
Stöd till människor som möter funktionshinder	22
Stärkt personlig assistans genom statligt huvudmannaskap	23
Samtliga hjälpmoment ska ge rätt till personlig assistans	23
Utökad rätt till assistans i skolan och på daglig verksamhet	23
Genomföra förslagen från tolktjänstutredningen	24
Stärka tillgången till hjälpmedel	24
Gode män, förvaltare och förmyndare.....	25

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sambor ska kunna avtala om att deras gemensamma bostad ska utgöra samboegendom även om den inte införskaffats för gemensamt bruk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta bort avgiften för ansökan om skilsmässa och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över regelverket avseende bodelning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av systemet med framtidsfullmakter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett frivilligt digitalt register över framtidsfullmakter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om ett tredje juridiskt kön och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastställande av juridiskt kön ska utgå från självidentifikation och separeras från den medicinska processen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att blivande föräldrar ska kunna bekräfta föräldraskapet redan under graviditeten och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om dokumentation om den genetiska kopplingen till barnet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheten att häva föräldraskap och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra regelförändringar för embryodonation av överblivna befruktade ägg och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra villkoren för förlängd förvaring av befruktade ägg efter tio år och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för IVF och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra lagändringar för att tillåta altruistiskt surrogatmoderskap och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att garantera skyddet för de barn som tillkommer genom altruistiskt surrogatmoderskap utomlands genom att se över hur processen för att fastställa föräldraskapet kan påskyndas och om fastställandet av föräldraskap oavsett hur ett barn tillkommit, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt lägga fram förslag på riksdagens bord om hur adoptionsprocesser ska se ut framöver och hur man kan stötta redan adopterade och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndighetspost och information ska skickas till båda vårdnadshavarna till ett barn och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen i syfte att säkerställa barnets rätt till kontakt och umgänge med för barnet viktiga vuxna och ta vidare förslag om föräldrafullmakt och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för ett barn att ha fler än två vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på medling för att få väcka talan i ett mål om vårdnad, boende eller umgänge avseende barn samt om att se över kostnaden vid upprepade domstolsprocesser och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnfridsbrott, psykiskt våld samt risk för våld, trakasserier eller andra kränkningar ska ha bäring på frågor om vårdnad och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bedömningen av föräldra- och omsorgsförmåga enligt föräldrabalken och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga bör harmoniera och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en förälder som dödar den andra föräldern automatiskt ska förlora vårdnaden om barnen och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förordna ett juridiskt biträde för barn i frågor som rör vårdnad, boende och umgänge och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla som arbetar med barn och barnutredningar inom socialtjänsten och rättsväsendet ska ha särskild kompetens för det och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska ske en samlad översyn av socionomutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om användningen av evidensbaserade metoder i socialtjänstens bedömningar och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sekretessbrytande bestämmelser och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en rätt till regelbunden kompetenshöjning och inrättandet av karriärtjänster för medarbetare i den kommunala socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett krav på att alla kommuner ska ha ett systematiskt förebyggande arbete mot hot, våld och trakasserier som riktas mot socialtjänstens medarbetare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsvård och omhändertagande av barn ska förbättra barnets situation och livsvillkor och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa ett förbud mot den särskilda befogenheten avskiljning i LVU och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en oberoende klagorättsmekanism för placerade barn och tillkännager detta för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skälen för ett omhändertagande och förutsättningarna för att ett omhändertagande av ett barn ska upphöra ska tydliggöras och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur socialtjänstens stöd ska se ut efter att vården enligt LVM, LVU och LSU upphör och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra riksdagens fattade beslut om nationellt register över familjehem/boenden som tagit emot placerade barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt stöd till familjehemsföräldrar och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vilka insatser som ska fortsätta att erbjudas efter en vårdnadsöverflytt eller adoption och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagreglera insatsen skyddat boende, införa tillståndspflicht för skyddat boende samt se över möjligheten för barn att ha individuella beslut för att vistas på skyddat boende och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn ska ha rätt till skolgång under vistelse på skyddat boende och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell standard för hur hemlöshet ska definieras, mätas och rapporteras samt utforma en nationell strategi för att bemöta hemlöshet och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge uppdrag till Socialstyrelsen att se över de insatser som ges till personer som är offer för prostitution eller utsätts för kommersiell sexuell exploatering i syfte att ge ett bättre och mer utvecklat stöd och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör initiera nödvändiga författningsändringar för att säkerställa likvärdig sekretessprövning och möjlighet att begära ut brukar- och patientjournaler från all skattefinansierad hälso- och sjukvård och socialtjänst oberoende av utförarens driftsform, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att äldre med funktionsnedsättning får jämlikt stöd och jämlik vård och omsorg i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt införa ett statligt helhetsansvar för personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta de initiativ som behövs för att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ska ge rätt till personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur hjälpmedelsförskrivningen kan regleras, tillgången till fritidshjälpmiddel kan bli jämlik över landet samt hur fler aktörer kan delta i habiliteringsinsatser och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av kravet om ”särskilda skäl” för personlig assistans när den assistansberättigade vistas i skola eller daglig verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör ta initiativ till att genomföra förslagen från den s.k. tolktjänstutredningen och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag på hur man kan förändra systemet med gode män, förvaltare och förmyndare och tillkännager detta för regeringen.

Äktenskap, samboskap, skilsmässa och arv

Sambors gemensamma bostad

Att leva som sambor är idag den vanligaste formen av parrelation. Sambolagen är tänkt att utgöra en trygghetslagstiftning för de personer som väljer att bo tillsammans, ha gemensamt hushåll och vara ett par utan att gifta sig. Den gemensamma bostaden utgör till stor del navet i ett samboförhållande. Bostaden är ofta föremål för gemensamma investeringar. Det är därför en fördel om båda parterna i ett samboförhållande äger bostaden gemensamt – eller att bostaden åtminstone utgör samboegendom. Detta eftersom båda då har rätt till hälften var av bostadens värde vid en separation eller ett dödsfall. Ett samboförhållande inleds dock ofta genom att paret flyttar ihop i den enes bostad. I det fall det handlar om en fastighet där lånen på fastigheten överstiger 85 procent av fastighetens taxeringsvärde och båda ska stå på lånet, så måste den som flyttar in köpa en andel av fastigheten, vilket kan få stora skatterättsliga konsekvenser. Med dagens lagstiftning kan detta visserligen lösas genom att halva fastigheten ges i gåva till den andra sambon utan att denne går in som medlåneansvarig, men detta kan leda till problem längre fram. Ofta löses situationen inte alls på förhand med följden att problem uppstår i ett senare skede. Centerpartiet vill därför göra det möjligt att avtala om att egendom som utgör sambors gemensamma bostad, ska vara samboegendom. Detta för att trygga båda parter investeringar och komma undan kravet på att parterna måste ha flyttat till en gemensam bostad för att egendomen ska anses vara samboegendom.

Avgift för ansökan om skilsmässa och utredning om bodelningsprocesser

För många kan ekonomi vara en starkt bidragande orsak till att man stannar i en relation som man egentligen vill lämna. För att minska den ekonomiska kostnaden vid en skilsmässa vill Centerpartiet se över möjligheten att ta bort avgiften för att ansöka om skilsmässa på 900 kronor. Det är särskilt viktigt att en våldsutsatt person snabbt kan lämna en våldsam relation.

Den sammanflätade ekonomin kan i vissa fall också fortsätta att utgöra ett problem långt efter det att ett förhållande upphört. Vid en skilsmässa ska normalt en bodelning göras. Om parterna inte kommer överens om bodelningen kan en av dem eller båda ansöka hos tingsrätten om att en bodelningsförrättare ska utses. Bodelningsprocessen riskerar, trots att bodelningsförrättare tillsätts, under dessa omständigheter att bli lång

och kostsam. En trilslande part kan förhålla processen i flera år. Under tiden kan den andra parten tvingas att leva i ekonomiskt trångmål, ha svårt att få bolån och tvingas lägga mycket tid och energi på att driva bodelningsprocessen framåt. Bodelningskostnaderna täcks inte av rättsskyddet i hemförsäkringen och omfattas inte heller av rättshjälp från staten. Att på olika sätt förhålla och försvåra en bodelning används därför idag i vissa fall som ett sätt att fortsätta utöva makt och kontroll över en tidigare partner. Det är oacceptabelt. Centerpartiet vill därför att regelverket för bodelning ses över. Bodelningsprocesserna måste bli snabbare och effektivare. En utredning bör tillsättas för att exempelvis se över om en bodelningsförrättare ska ges möjlighet att kalla parterna vid vite till bodelningssammanträde, om det bör införas en särskild bestämmelse om stupstocksföreläggande och anslutningsöverklagande i bodelningsprocesser samt om det bör införas en eventuell begränsning av möjligheterna att föra särskild talan. Det behöver även ses över hur man kan stärka bodelningsförrättarens möjlighet att ta del av bankkuppgifter. Vidare finns det anledning att utreda om möjligheterna att få ekonomiskt stöd för processkostnaderna ska ändras, samt hur fördelningen av processkostnaderna ytterligare skulle kunna användas för att effektivisera processen och motverka medveten förhållning av densamma. Regelverket för bodelning måste ses över så att bodelningsprocesserna blir snabbare och effektivare och inte kan förhållas av en trilslande part samt att den som försvårar processen får bära större del av processkostnaden. I samband med att bodelningsprocessen ses över bör man också se över försörjningsskyldigheten samt hur processen för att hämta ägodelar både innan och efter bodelning kan förbättras.

Centerpartiet har varit pådrivande i frågan om att förbättra bodelningsprocesserna och regeringen har sagt att man kommer samla relevanta aktörer för att få reda på problembilden. I mars 2023 ställde sig också ett enigt utskott bakom ett tillkännagivande om att införa en bortre tidsgräns för bodelningsprocesser. Vi kommer fortsätta följa frågan.

Översyn av framtidsfullmakter och digitalt register

Lagen om framtidsfullmakter trädde i kraft 1 juli 2017. Ändå fortsätter det att beskrivas att exempelvis banker i många fall inte accepterar framtidsfullmakter. Detta är givetvis otillfredsställande. Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av systemet med framtidsfullmakter för att säkerställa systemets form och funktion.

Centerpartiet motionerade i samband med att framtidsfullmakter infördes om att sådana ska kunna upprättas i digital form. Detta ser vi fortfarande som aktuellt samtidigt som det behöver ses över om utformningen av en framtidsfullmakt behöver bli mer enhetlig, då det uppstår svårigheter att använda fullmakterna i vardagen. Dels för att vi lever i en allt mer digitaliserad värld, dels för fullmaktens giltighet.

Hbtqi-frågor

Centerpartiets politik utgår alltid från alla människors lika rätt och värde. Vi har länge drivit på kampen för hbtqi-personers rättigheter och vill att man ska ha samma rättigheter och få samma bemötande, oavsett vilken sexuell läggning man har eller hur man identifierar sig. Även om det skett en utveckling de senaste åren behöver mer göras för

att stärka hbtqi-personers rättigheter på olika sätt. I vissa delar av EU går tyvärr utvecklingen åt fel håll. Frågan är därför central för oss i Centerpartiet både nationellt och på EU-nivå.

Tredje juridiskt kön och könstillhörighetslagen

Det finns människor som varken identifierar sig som man eller kvinna. Det finns all anledning att ta denna för enskilda personer mycket viktiga identitetsfråga på stort allvar. Frågan om att inrätta ett tredje juridiskt kön behöver därför utredas. Idag indikerar dock den tredje siffran i de fyra sista siffrorna i ett svenskt personnummer endast om en person är man eller kvinna. Detta möjliggör statistiska analyser och forskning utifrån ett genusperspektiv men även ålder. Centerpartiet vill därför utreda förutsättningarna att införa ett tredje juridiskt kön utan att försämra möjligheterna att göra statistiska analyser utifrån ett genusperspektiv. En sådan förändring skulle också innebära ett tredje juridiskt kön i id-handlingar.

Det har även presenterats nya förslag som innebär att den administrativa processen för att ändra det kön som framgår av folkbokföringen ska skiljas från den medicinska processen och att åldersgränsen ska sänkas åtminstone till 16 år men eventuellt 12 år. Självbestämmandet ska vara i centrum. Centerpartiet står bakom dessa förslag och anser att de bör läggas fram på riksdagens bord. Alla har rätt att få se rätt kön i sina id-handlingar. Vi kommer använda de lämpliga verktyg som riksdagen har att tillgå för att komma framåt i frågan.

Föräldraskap och adoption

Föräldraskapspresumtion, gemensam vårdnad och genetisk dokumentation

När en man och kvinna är gifta och kvinnan föder ett barn presumeras maken som far till barnet, det vill säga att det tas för givet att maken är far till barnet (faderskapspresumtion). Presumtionen har nyligen utökats så att den omfattar alla fall där ett par är gifta/registrerade partners. När det gäller par som är sambos ska föräldraskapet för den förälder som inte fött barnet bekräftas senast 14 dagar efter barnets födelse. Centerpartiet vill att ett föräldraskap ska kunna bekräftas redan under graviditeten så att frågan om föräldraskapet i så många fall som möjligt är klar när barnet föds. Att föräldraskapet bekräftas redan före barnets födelse skapar förutsättningar för ett gemensamt och jämställt föräldraskap redan från start, men utgör framför allt en trygghet för barnet. Inte minst kan en möjlighet att bekräfta föräldraskapet redan under graviditeten ha stor betydelse för barnets trygghet i en situation där en förälder avlider före, under eller kort tid efter barnets födelse.

Gemensam vårdnad bör också utgöra norm för alla barn, inte bara barn till gifta föräldrar. Alla föräldrar bör, oberoende av kön, känna sig fullt ut delaktiga och involverade i sitt barn från start. Därför bör lagen ändras så att huvudregeln är att barn från födseln står under vårdnad av båda föräldrarna. Detta oavsett om föräldrarna är gifta eller bor tillsammans och oavsett om de har en relation eller inte när barnet föds.

Nuvarande lagstiftning, som per automatik utesluter fäder som vårdnadshavare i de fall de inte är gifta med modern, är otidsenlig och bristfällig ur ett jämställdhetsperspektiv och är dessutom negativ för barnet. Den nuvarande ordningen signalerar också att föräldrarna inte skulle vara lika viktiga för barnet. Detta måste ändras om lagstiftaren med trovärdighet ska driva linjen om det gemensamma föräldraskapet och barnets rätt till båda sina föräldrar. Centerpartiet vill, mot bakgrund av det ovan anförda, att regeringen tillsätter en utredning som ser över vårdnadshavarskapet för barn och säkerställer att barnets rätt till vårdnadshavare tillgodoses.

Enligt barnkonventionen (artikel 7) har barn, så långt det är möjligt, rätt att få kännedom om sitt ursprung. Centerpartiet värnar barnets rätt till kännedom om sitt genetiska ursprung. Vi anser därmed att den genetiska kopplingen till barnet bör dokumenteras i samtliga fall när det rättsliga föräldraskapet inte överensstämmer med den genetiska kopplingen. Sådan dokumentation bör ges in i samband med den digitala bekräftelsen av föräldraskapet.

Begränsa möjligheten att häva föräldraskap

I samband med utvidgningen av föräldraskapspresumtionen till att även omfatta samkönade gifta par/registerade partners, påtalade flera remissinstanser problematiken med hävande av föräldraskap och att dessa fall skulle kunna komma att bli vanligare om fler föräldraskapspresumtioner infördes. Oron är befogad. Regleringen gällande hävande av föräldraskap är redan i dag otillfredsställande sett till barnets bästa. Efter ändringen av lagstiftningen 2019 kan faderskap hävas om barnet kommit till genom exempelvis insemination i hemmet med donerade spermier, genom assisterad befruktning vid en klinik utomlands som inte är behörig eller vid klinik utomlands med donerade spermier från okänd donator, som barnet inte kommer kunna få ta del av uppgifter om. När föräldraskapspresumtionen nu utökats till att även omfatta samkönade par, kommer fler barn som omfattas av föräldraskapspresumtion att ha kommit till på de sätt som hävandelagstiftningen särskilt pekar ut. Fler barn riskerar därmed att förlora en förälder, och i många fall även en vårdnadshavare. Att begränsa möjligheten att häva ett föräldraskap har därför setts över i SOU 2022:38 *Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv*. De presenterade förslagen kan vara ett sätt att lösa problematiken på, och därför är det bra att förslagen tas vidare av den nuvarande regeringen.

Embryodonation, befruktade ägg och IVF

Centerpartiet välkomnar att embryodonation – det vill säga när en kvinna blir gravid med en donerad äggcell och donerad sperma – nu har blivit tillåtet i Sverige och att hanteringen av befruktade ägg har moderniserats. Embryodonationen ger kvinnan möjlighet att bära och föda ett barn, vilket för många är betydelsefullt. Nuvarande regelverk innebär dock att befruktade ägg som blivit över i samband med befruktning utanför kroppen enbart ska få användas om paret eller kvinnan är förälder till minst ett barn sedan tidigare. Det finns ingen anledning att begränsa ett par eller en kvinnas beslut på detta sätt. Centerpartiet anser därför att det ska räcka med att det finns ett skriftligt samtycke från donatorn för att befruktade överblivna ägg ska få användas i ett senare skede.

Från och med den 1 januari 2019 får ett befruktat ägg förvaras fryst i högst tio år istället för fem år. Enligt de nya bestämmelserna kan en förlängd förvaring efter de tio första åren medges om det finns synnerliga skäl. I likhet med Socialstyrelsen anser Centerpartiet inte att det ska krävas synnerliga skäl utan att det ska räcka med särskilda skäl, för att tillåta förlängd förvaring.

Regionerna tillämpar idag olika övre åldersgränser för vem som ska få genomgå IVF. Reglerna kring antalet försök som bekostas av regionen skiljer sig också åt. Centerpartiet anser att det behövs ett mer enhetligt regelverk kring förutsättningarna att beviljas IVF-behandling då det är en fråga om jämlik tillgång till vård i hela landet. Möjligheten att få behandling bör ta sin utgångspunkt i en individuell medicinsk bedömning samt i den förberedande bedömningen som görs av den sökandes förmåga att klara av ett föräldraskap.

Altruistiskt surrogatmödraskap

Ett annat tillvägagångssätt för ofrivilligt barnlösa att kunna bli föräldrar är surrogatmoderskap. Metoden är särskilt aktuell för manliga samkönade par och för kvinnor som saknar livmoder, stöter bort foster eller inte kan genomgå en graviditet. Surrogatmoderskap kan kortfattat beskrivas som att en person lånar ut sin livmoder. Ett provrörsbefruktat ägg planteras in i surrogatmoderns livmoder och utvecklas där under graviditeten. Efter förlossningen tar de tilltänkta föräldrarna hand om barnet. Metoden är inte tillåten i Sverige men i ett flertal EU-länder. Trots att metoden inte är tillåten förekommer surrogatmödraskap även i Sverige genom att svenska par skaffar barn med hjälp av en surrogatmoder i ett annat land eller genom att en svensk surrogatmoder insemineras utomlands. Statens medicinsk-etiska råd (Smer) har tagit ställning för att altruistiskt surrogatmoderskap kan vara en etiskt godtagbar metod under särskilda förutsättningar. Ett altruistiskt surrogatmoderskap innebär att surrogatmodern inte erhåller någon ekonomisk ersättning utan att insatsen har formen av ett ideellt åtagande, ett sätt att kunna hjälpa en närstående att bli förälder. En viktig förutsättning är att surrogatmoderskapet sker på helt frivillig väg. Centerpartiet delar Smers uppfattning och anser att altruistiskt surrogatmödraskap bör tillåtas i Sverige förutsatt att det finns starka rättsliga garantier för såväl barnet som den födande kvinnans rättigheter. På samma sätt som en kvinna idag kan donera sin livmoder till en annan kvinna, borde det även vara möjligt att upplåta sin livmoder till att bära någon annans barn men behålla livmodern i sin egen kropp. Kvinnor är fullt kapabla att fatta välgrundade beslut över sin egen kropp. Genom att tillåta altruistiskt surrogatmödraskap i Sverige minskar också risken att surrogatarrangemang genomförs i länder där surrogatarrangemanget bygger på att surrogatmodern ersätts ekonomiskt och därmed har sämre förutsättningar att fatta ett självständigt beslut. Centerpartiet vill därför att altruistiskt surrogatmödraskap ska tillåtas i Sverige.

Fastställelse av föräldraskap efter surrogatarrangemang, spermadonation och embryodonation

I de fall barnet tillkommit utomlands genom surrogatmödraskap eller en kombination av surrogatmoderskap och spermie- eller embryodonation kan barnet helt sakna vårdnadshavare under utredningstiden. Detta försätter barnet i en osäker situation. Av en dom

från Högsta domstolen från den 13 juni 2019 (mål nr Ö 3462-18) framgår det att barnet har rätt till en vårdnadshavare och att lagstiftaren bör se över rättsläget på området. För att garantera skyddet för de barn som tillkommer genom surrogatmödraskap utomlands bör fastställelse av föräldraskap efter surrogatarrangemang för personer som har sin huvudsakliga anknytning till ett annat land än Sverige ses över. Vi vill också att möjligheten att ingå avtal med länder eller kliniker utomlands som tillåter surrogatmödraskap ska beaktas. Även regleringen när svenska kvinnor är värdmödrar genom insemination utomlands och föder barnet i Sverige behöver ses över. Barnet har ett intresse av att skyndsamt få sina rättsliga föräldrar fastställda. Lagstiftningen är till för att skydda föräldrar och barn. Bristen på reglering kring surrogatarrangemang i Sverige riskerar att leda till att barn hamnar i en utsatt situation.

Internationellt adopterade

Sedan 1970-talet har föräldrar kunnat adoptera barn internationellt. Adoptionerna förmedlades precis som idag av föreningar. Föreningarna bildades för att hjälpa föräldrar och barn redan innan svenska myndigheter skapade regelverk runt auktorisationen.

De senaste åren har det uppdagats att adoptioner i vissa länder inte skett på ett korrekt sätt och att det finns vuxna personer i Sverige som adopterats utan den biologiska familjens vilja eller vetskap. Idag har vi ett säkrare system som ska motverka att detta sker.

De personer som vill få vetskap om sin bakgrund oavsett om de misstänker att det skett på ett felaktigt sätt eller inte behöver få det stödet. Det finns idag möjlighet till stöd i röttersökningen, men vi behöver även se över om det behövs ett särskilt stöd till de som upptäcker att deras adoption skett på ett felaktigt sätt.

Efter att ett barn adopterats till Sverige är kommunerna ansvariga för att bistå med det stöd som barnet behöver. Det kan vara mer eller mindre stöd, beroende på hur barn och familj mår. En rapport från MFoF pekar på den utbredda psykiska ohälsan bland adopterade. Statistiken visar också att det är en högre andel av dessa barn som lider av psykisk ohälsa än andra barn i samma ålder. Med tanke på att det är väldigt få adoptioner som idag sker internationellt så minskar kunskap och erfarenhet när det gäller hur stödet ska ske till dessa barn, ungdomar och familjer. Kommunerna är även ansvariga för att hjälpa barnet att få del av sina rättigheter och eventuellt söka sina rötter.

Med det som kommit i ljuset avseende tidigare adoptioner blir det tydligt att det sätt på vilket internationella adoptioner hittills har organiserats inte är optimalt vare sig när det gäller utredningar, beslut, förmedling, rättssäkerhet eller dokumentation. Centerpartiet anser därför att regeringen skyndsamt bör föreslå hur framtida adoptioner ska organiseras, hur det individuella stödet ska ske samt eventuella lämpliga författningsändringar vad gäller arkiv och dokumentation kring tidigare och framtida adoptioner. Det är därför bra att frågan nu ses över i en utredning som ska presenteras i november 2023 (dir. 2021:95).

Vårdnad om barn

Myndighetspost till båda vårdnadshavarna

För att säkerställa insyn bör myndighetspost och meddelanden från exempelvis förskola och skola alltid skickas till båda vårdnadshavarna om de inte delar bostadsadress. Idag skickas sådan post bara till barnets boendeförälder även om båda föräldrarna är vårdnadshavare. Det är inte rimligt att en vårdnadshavare ska vara beroende av att den andra vårdnadshavaren lämnar information. Att myndighetspost, post från hälso- och sjukvård, förskola/skola m.m. kommer båda vårdnadshavarna till del kan också främja en bättre dialog och ett bättre samarbete mellan föräldrarna kring barnet.

Barnets rätt till kontakt med för barnet viktiga vuxna

Utöver föräldrarna kan barnet ha relationer till andra vuxna som är viktiga för barnet och som står barnet nära. Det kan handla om mor- och farföräldrar eller andra närstående släktingar, familjehemsföräldrar, bonusföräldrar, eller om barnets biologiska föräldrar lever i samkönade relationer. En sådan närstående vuxen kan ha en lika viktig roll i barnets liv som en förälder och därmed fungera som en social förälder. Barnets vårdnadshavare har idag ansvar för att tillse att barnets behov av umgänge med någon annan som står barnet särskilt nära så långt möjligt tillgodoses. Tyvärr är det inte ovanligt att det uppstår situationer som medför att vårdnadshavaren inte fullföljer sitt ansvar och sätter sin egen vilja framför barnets relation. Socialtjänsten har idag möjlighet att föra talan i mål som rör barnets rätt till umgänge med andra utöver föräldrarna. Sådana mål är mycket ovanliga. Det behövs därför en översyn av lagstiftningen i syfte att säkerställa barnets rätt till kontakt och umgänge med en varaktig social förälder.

Föräldrafullmakt och fler vårdnadshavare än två

I de fall vårdnadshavarna är överens finns redan idag möjlighet att ge en social förälder fullmakt för barnet. I SOU 2022:38 har frågan om sociala föräldrar setts över. Utredningen föreslår att dagens system utvecklas och att det införs en föräldrafullmakt som är en fullmakt som ett barns vårdnadshavare ger åt en viss person (föräldrafullmaktshavaren) genom en anmälan till Skatteverket som ger behörighet att i vårdnadshavares ställe företräda barnet, fatta beslut i frågor som rör barnet och ta del av uppgifter om barnet. Centerpartiet anser att det är bra att fortsätta beredningen av detta förslag.

Centerpartiet anser också att man behöver se över möjligheten att utvidga antalet vårdnadshavare ett barn kan ha till fler än två. Det kan handla om fall där fler än två vårdnadshavare skaffar barn tillsammans, exempelvis två samkönade par. Utgångspunkten när det gäller vårdnad om barn ska dock alltid vara att vårdnadshavarskapet är för barnets bästa.

Obligatorisk medling och kostnader för domstolsprocesser i mål om vårdnad, boende eller umgänge avseende barn

Det har införts ett krav på obligatoriskt informationssamtal för att få stämna i vårdnadsmål. Detta är ett steg i rätt riktning, men i likhet med flera remissinstanser ifrågasätter Centerpartiet om införandet av obligatoriska informationssamtal verkligen kommer att minska antalet stämningar i vårdnads-, boende- och umgänges mål (fortsättningsvis vårdnadsmål). Åtgärden är enligt vår mening inte tillräckligt inriktad på konfliktlösning för att ha någon egentlig effekt. Förslaget med informationssamtal är inte heller en beprövad metod. Vi föreslår i stället ett obligatoriskt medlingsförfarande. Detta är ett förfarande som används i flera av våra grannländer, bl.a. Finland, med gott resultat. Det är en beprövad metod som också visat sig kunna hålla tillbaka antalet vårdnadsmål i domstol. Ett obligatoriskt medlingsförfarande bör därför skyndsamt införas även i Sverige.

Det obligatoriska medlingsförfarandet ska präglas av att på ett konstruktivt sätt försöka få föräldrarna att komma fram till lösningar i stället för att passivt motta information. Målsättningen ska vara att lösa de uppkomna problemen genom medling i stället för i domstol. I den finska modellen sker medlingen av en särskilt utbildad jurist ofta bistådd av en barnpsykolog. Att förena två olika yrkeskårers sakkunskap på detta sätt har visat sig framgångsrikt. Genom medlingen ska båda föräldrarna få en objektiv bild av förutsättningarna för processen, tidsramar, kostnader och tänkbara utfall, samt få hjälp att hitta samförståndslösningar. Det är också viktigt att föräldrarna medvetandegörs om de risker som tvister generellt sett medför för barn. Den som står i begrepp att inleda en vårdnadstvist måste på ett tydligare sätt än idag ställas inför frågan om det verkligen är värt att starta en tvist. Båda föräldrarna bör konfronteras med frågan vad det skulle betyda för barnet om de resurser som tvisten kommer att ta i anspråk av föräldern – i form av tid, kraft och pengar – istället skulle satsas på barnet. Om föräldern konkret ställs inför tanken att valet står mellan att inleda en tvist eller att istället satsa motsvarande resurser på gemensamma upplevelser och aktiviteter med barnet, framstår tvisten ofta som orimlig. Gemensamma minnen och goda upplevelser har ofta också långt större betydelse för barnets relation till föräldern än ett formellt beslut om exempelvis ensam vårdnad.

Centerpartiet vill vidare att reglerna om kostnad för vårdnads-, boende- och umgänges mål ses över. Att återkommande väcka talan i ett vårdnadsmål kan användas som ett sätt att utöva makt och psykiskt trakassera en före detta partner. Givetvis kan en ny talan grunda sig på nya omständigheter, men inte sällan är återkommande processer snarare ett uttryck för bristande lyhördhet och acceptans av fattade beslut. Vi menar därför att det behövs incitament att stävja återkommande processer mellan samma parter rörande samma barn. I de fall frågan om vårdnad, boende och umgänge tidigare har varit föremål för domstolsprocess bör huvudregeln därmed vara att den som på nytt stämmer i domstol och förlorar målet ska betala även motpartens rättegångskostnader. Undantag bör göras i de fall medlaren för medlingsförfarandet intygar att förutsättningarna är sådana att en ny domstolsprocess är påkallad. De ordinarie reglerna för rättegångskostnader i vårdnadsmål bör då tillämpas.

Vårdnadsutredningar där det förekommer anklagelser om våld

Om det är klarlagt att en förälder utsatt personer i familjen för våld, trakasserier eller andra kränkningar, ska detta anses som en klar brist i omsorgs- och föräldraförmågan. I de fall det föreligger en framtida risk för våld, hot eller fridskränkningar så ska den person som riskerar att göra sig skyldig till sådana handlingar inte ha del i vårdnaden. I de fall ett umgänge medför risk för våld, hot eller fridskränkningar ska inte heller umgänge fastställas i dom eller beslut. Eftersom umgänge kan ske på olika sätt – ordinarie umgänge, övervakat umgänge, telefon- eller videosamtalsumgänge, umgänge genom e-post eller brev/kort – kan en form av umgänge anses medföra risker medan en annan form anses riskfri. Prövningen ska alltid utgå från omständigheterna i det enskilda fallet. Förutsättningen är också alltid att ett umgänge ska vara i enlighet med barnets bästa och att umgänget alltid är till för barnet. Det är barnets intresse och behov av umgänge som ska tillgodoses, inte föräldrarnas. En förälder har inte någon absolut rätt till umgänge med sitt barn. Detta framgår idag av förarbeten men bör även lyftas in i lagtexten.

Harmonisering av lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och föräldrabalken

Det är angeläget att det sker en harmonisering av lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och föräldrabalken rörande bedömningen av föräldra- och omsorgsförmåga. Det framstår som märkligt att missförhållanden och risker som kan ligga till grund för omhändertagande av ett barn, eller ett beslut om umgängesbegränsning enligt LVU, inte värderas på samma sätt i ett vårdnadsfall.

Förlorad vårdnad om den ena föräldern dödar den andra föräldern

Nuvarande lagstiftning innebär att en förälder som dödar den andra föräldern automatiskt blir ensam vårdnadshavare. Detta är oacceptabelt. Lagstiftningen ska istället utformas så att den förälder som dödar den andra föräldern automatiskt förlorar vårdnaden om barnet. Samhället ska då utse en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet. Det formella förfarandet bör kunna utformas på samma sätt som för de situationer där ett barn, exempelvis till följd av en olycka, förlorar båda sina föräldrar vid samma tillfälle.

Barns rätt till juridiskt biträde

Delad vårdnad är ofta det bästa för barnet och är idag utgångspunkten, men i vissa fall är det inte det bästa för barnet. För att ytterligare säkerställa att barns bästa alltid är i fokus när beslut fattas som rör barn anser Centerpartiet att man på samma sätt som en särskild företrädare kan besluta och utforma ett barns talan i brottmål bör se över möjligheten att förordna ett juridiskt biträde för barn i frågor som rör boende, vårdnad och omhändertagande av barn. Vi anser därför att barn i större utsträckning än idag, utifrån ålder och mognad, ska ha möjlighet få processbehörighet och talerätt i frågor som rör dem själva i form av ett juridiskt biträde. Det är viktigt att regeringen utreder

detta vidare så som utredningen SOU 2023:40 Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen föreslår.

Förstärkt socialtjänst

Krav på särskild kompetens för att genomföra barnutredningar

Socialtjänstens utredning har ofta stor betydelse för bedömningen i vårdnads- och omhändertagandemål. Det är därför av största vikt att utredningen är saklig och välgjord. Utredaren behöver besitta den kompetens som krävs för att kunna göra en rättvisande bedömning av barnets situation. En utredare som exempelvis genomför ett barnsamtal i ett brottmål har vanligen särskild kompetens för det. Ett liknande krav på särskild kompetens borde även gälla för alla som genomför barnsamtal inom socialtjänsten och inom rättsväsendet. Det skulle till exempel kunna innebära krav på en inledande utbildning på ett antal veckor som följs upp och byggs på årligen.

Översyn av socionomutbildningen

Det behövs en bred översyn av socionomutbildningen och dess examensmål, samt av kraven på den kommunala socialtjänstens kompetensutveckling och tillämpning av evidensbaserade metoder. Förslaget om att göra socionom till ett legitimationsyrke bör ingå i en sådan översyn. Att utvidga det behörighetskrav som infördes 2014 kan också vara ett aktuellt alternativ. Konsekvenser för kompetensförsörjningen i glesbygd är ett av många olika perspektiv som behöver beaktas.

Socionomutbildningen är idag en bred utbildning som spänner över hela det sociala verksamhetsfältet. För att säkerställa att medarbetare inom socialtjänsten har rätt kompetens för sitt specifika uppdrag behöver grundutbildningen kompletteras med fördjupnings- och specialistutbildning liknande den specialisering som exempelvis finns för sjuksköterskor. Viss specialisering/inriktning borde införas redan under grundutbildningen och inkludera praktik eller tjänstgöring. Nyutexaminerade socialtjänsthandläggare behöver stöd och introduktion för att komma in i yrket. Vi ser också behov av att kommunala socialtjänsthandläggare erbjuds regelbunden kompetensutveckling.

Regeringen har tillsatt en utredning för att se över utbildningen för socionomer och hur den kan skapa mer kunskap för att möta unga gängkriminella. Det är bra, men man behöver även se över behovet av insatser till barnfamiljer redan när barnen är små. Oavsett om det är ett barn eller föräldrarna som behöver stöd så måste det ske tidigt.

SKR gör även de en översyn just nu om hur de som blir anställda som nyss gått utbildningen svarar mot behovet. Detta behöver också vägas in i regeringens fortsatta arbete.

Evidensbaserade metoder

Det är också viktigt att de metoder som socialtjänsten använder i sina utredningar är evidensbaserade och baserade på forskning. Centerpartiet vill ge Socialstyrelsen och SBU i uppdrag att göra en kartläggning av evidensbaserade metoder inom

socialtjänstens område, vilka som är mest lämpliga och hur man bäst kan säkerställa att dessa används i hela landet. Där det saknas metoder bör sådana utvecklas genom verksamhetsnära forskning. En utredare som jobbar med barn måste ha kompetens för att bedöma om det som barnet uttrycker är barnets egna ord. Om inte metoderna för att intervjua barn fungerar riskerar beslutet som fattas om barnet att bli fel. Utgångspunkten ska också vara att den som ska fatta beslut om barnet ska träffa och samtala med det barn som beslutet rör.

I dag finns det stora kunskapsluckor inom forskningen. Skälen till det kan vara flera, men ett skäl som lyfts av både forskare och personer som arbetar inom socialtjänsten är att det inte finns sparade uppgifter om vilka insatser som erbjudits barn, unga och familjer. Detta beror på att de inte får sparas enligt nuvarande lagstiftning. Därför kan man inte följa upp vilka insatser som gett effekt. Det är också svårt för en ung person eller en vuxen att kunna gå tillbaka senare i livet och se vilka insatser socialtjänsten erbjudit och beviljade i uppväxten. Ett annat skäl till att forskningen är begränsad inom området är att medarbetare i kommuner och regioner på grund av resursbrist har svårt att prioritera att medverka i forskningsprojekt. Det är ofta lättare att lägga pengar på det som är synligt och det som kräver insatser nu, i stället för att satsa på insatser som kanske får effekt längre fram.

Vi behöver också säkerställa att beprövade och evidensbaserade metoder till stöd för familjer implementeras och används i hela landet.

Anklagelser om våld och/eller övergrepp är idag vanligt förekommande i vårdnads- mål. Kriterierna för hur sådana uppgifter ska hanteras och bedömas är dock bristfälliga. Sedan tidigare har behovet av ökad kvalitet och enhetlighet i socialtjänstens utredningar där uppgifter om våld har förts fram uppmärksammas. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har på regeringens uppdrag gjort en kartläggning som visar att det idag inte finns några metoder för riskbedömningar och inte heller ändamålsenliga handlingsplaner eller adekvata stödinsatser för att motverka våld. Detta är allvarligt och måste snarast åtgärdas. Det finns anledning att påtala att förändringar i lagstiftningen fyller en begränsad funktion om det saknas verktyg för att omsätta lagstiftningen och inriktningen i praktiken.

Sekretessbrytande bestämmelser

Många som arbetar med vårdnads- eller barnutredningar vittnar om att utredningsarbetet försvåras av de regler som är satta att skydda integriteten hos de inblandade. Integriteten ska skyddas men reglerna får inte vara sådana att det inte är möjligt att få tillgång till den information som krävs för att bedöma vad som är bäst för barnet. Fler sekretessbrytande bestämmelser behöver därför införas för att säkerställa att de utredningar som görs är fullständiga och väl underbyggda. Här behövs en översyn av vilka hinder som finns när det gäller samverkan för att kunna undanröja dem i det fall det är viktigare än den personliga integriteten.

Att använda sig av samordnad individuell plan (SIP) behöver ske oftare mellan olika verksamheter för att nå barn och unga som riskerar att inte klara skolgången. Centerpartiet anser att oavsett vem som ser behov av samordning så ska övriga berörda kunna kallas på gemensamt möte/samtal. Att skolan ska kunna kalla till gemensamma möten när en elev riskerar att inte klara undervisningen borde vara självklart.

Rätt till regelbunden kompetenshöjning

Alla socionomer som jobbar i den kommunala socialtjänsten bör ges rätten till kompetensutveckling som stärker dem i deras yrkesroll. Socialtjänstens arbete och insatser ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det är avgörande för både kvalitet och rättssäkerhet att ledare och medarbetare får möjlighet att systematiskt ta del av ny kunskap och implementera nya metoder i verksamheten. Framförallt handlar det om att arbetsgivaren måste garantera tillräckligt med tid i den anställdes scheman och att Socialstyrelsens föreskrifter som reglerar fortbildningsmöjligheter måste skärpas.

Regeringen bör utreda hur en sådan skyldighet och rättighet kan inrättas och implementeras på ett lämpligt och hållbart sätt.

Inrätta karriärtjänster för socionomer

Inom sjukvården är karriärtjänster ett viktigt verktyg för kompetensförsörjningen och för att fler ska stanna kvar i yrket. Centerpartiet föreslår att det inrättas karriärtjänster även i den kommunala socialtjänsten. Det skulle innebära möjligheter till karriärutveckling och lönepåslag för specialistsocionomer med fördjupad kompetens inom centrala områden. Socialtjänsten är en kvinnodominerad sektor och fler karriärmöjligheter här bidrar till en mer jämställd arbetsmarknad och mer jämställda livs-inkomster.

Systematiskt förebyggande arbete mot hot, våld och trakasserier mot socialsekreterare

Alla kommuner i hela landet behöver ha ett systematiskt förebyggande arbete mot hot, våld och trakasserier mot socialsekreterare. Den kartläggning som arbetsgivare idag är skyldiga att göra är inte tillräcklig, den behöver också resultera i tydliga åtgärdsprogram. Personalen måste rustas för att hantera svåra ärenden och oväntade situationer. Även polisen i hela landet behöver kompetenshöjning och ökade resurser för att utreda hot och våld mot tjänstepersoner. Därtill måste det straffrättsliga skyddet för socialsekreterare stärkas. Straffen för hot och våld riktat mot utsatta yrkesgrupper bör skärpas.

Omhändertagande av barn

Ett hem för vård eller boende, i dagligt tal HVB-hem, bedriver behandling, omvårdnad, stöd eller fostran för barn, ungdomar, vuxna eller barnfamiljer. HVB-hem kan vara privatägda, kommunala eller drivna av staten genom Statens institutionsstyrelse (Sis). Personer med missbruksproblematik, barn, unga eller vuxna, är aktuella för HVB-hem om de omhändertas med stöd av lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller lagen om slutna ungdomsvård (LSU).

Trygghet för omhändertagna barn

En grundläggande förutsättning för att ett omhändertagande av ett barn ska anses legitimt är att det faktiskt innebär att samhällsvården förbättrar barnets situation och livsvillkor. Att som barn vara föremål för ett omhändertagande är i sig traumatiskt och påverkar barnet på ett högst ingripande sätt. Forskning visar att omhändertagna barn är överrepresenterade i fråga om framtida risk för missbruk, kriminalitet och psykisk ohälsa. Den s.k. vanvårdsutredningen visade att tvångsvårdsplaceringar historiskt sett ibland har inneburit att barn utsatts för allvarliga övergrepp, i många fall allvarligare än vad som hade varit fallet om barnet hade fått vara kvar i föräldrahemmet. Även idag finns exempel på situationer när barn far illa under en placering. Det finns flera exempel på att barn utsatts för sexuella övergrepp när de befunnit sig på HVB- eller Sis-hem, eller på olika sätt utsatts i ett familjehem som samhället inte gjort en tillfredsställande bakgrundskontroll av. Det finns också exempel på att barn avviker från placeringen eller tvingas att återkommande byta placering. Detta är helt orimligt. Samhället bär ett mycket tungt ansvar för att nyttan med omhändertagandet uppväger nackdelarna och för att placerade barn får den vård och trygghet som är hela syftet med placeringen. För att motverka att det sker måste socialtjänsten kontrollera och säkerställa att barnen har det bättre i samhällets vård. Det kan handla både om oanmälda besök och om att säkerställa att barnen kommer till tals på egen hand.

Särskilda befogenheten avskiljning i LVU

Ett mycket allvarligt exempel är de rapporter och berättelser som framkommit om att barn utsätts för våld och respektlös behandling på Sis-boenden. Avskiljningar och isolering av barn har ökat. Sverige har även fått återkommande skarp kritik av barnrättskommittén med en tydlig uppmaning att förbjuda isolering av barn, och 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige. Avskiljning är ett ingripande tvångsmedel som innebär isolering och som vi vet är skadligt för barn. Avskiljning ska användas restriktivt och i extrema situationer, inte som någon återkommande metod eller del i vården. Som Utredningen om tvångsvård för barn och unga påpekar finns det inga terapeutiska effekter med att avskilja ett barn. Centerpartiet delar den bedömning som bland andra Barnombudsmannen gör om att användningen av avskiljning inte kommer att upphöra så länge befogenheten finns. Vi anser att ett förbud mot avskiljning behövs för att behovet av nya behandlingsmetoder och arbetssätt ska kunna tillgodoses i praktiken. Regeringen bör med bakgrund i detta se över de särskilda befogenheterna inom lagen om vård av unga, LVU, i syfte att säkerställa att avskiljningarna upphör.

Oberoende klagomekanism

Sverige har tidigare fått kritik även för avsaknad av en oberoende klagorättsmekanism för barn placerade på institution. Den interna klagomålshanteringen på Sis eller hanteringen av klagomål hos Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) lever idag inte upp till kraven om en oberoende klagorätt. Möjligheterna för barn att överklaga beslut om avskiljning till förvaltningsrätt har ur ett barnrättsperspektiv stora brister vad gäller de faktiska möjligheterna för barn att överklaga ett sådant beslut i praktiken.

Det finns tre fakultativa protokoll till barnkonventionen, som syftar till att förstärka och fördjupa åtagandena i barnkonventionen. Sverige har ratificerat två av dessa. 2022 tillsattes en utredning som ska ta ställning till om Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) om en individuell klagomålsmekanism. Utredningen har kommit fram till att Sverige bör ratificera det fakultativa och tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om ett klagomålsförfarande. Centerpartiet anser att förslaget skyndsamt bör genomföras.

Utredningen SOU 2023:40 Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen har lagt flera förslag om hur barns rätt att komma till tals ska stärkas. Utredaren föreslår bland annat att offentligt biträde ska förordnas för barn i mål eller ärenden om begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Centerpartiet anser att detta kan vara ett sätt att säkerställa barnets bästa och anser att förslagen bör beredas vidare.

Tydligare skäl för omhändertagande av barn

I vissa fall är situationen sådan att bristerna i föräldrarnas omsorgs- eller föräldraförmåga är så allvarliga att barnet måste omhändertas. Ibland står det också klart att barnet med stor sannolikhet inte kommer att kunna återföras till sitt föräldrahem. Det handlar om sådana fall där en ändring av omständigheterna som ligger till grund för omhändertagandet framstår som i det närmaste helt utesluten. Om detta är bedömningen bör föräldrarna informeras om det, samt skälen för bedömningen. Huvudregeln är dock alltid att sträva efter att barnet ska kunna återförenas med sina föräldrar. En reell sådan strävan från samhällets sida kräver att det tydligt klargörs både för det omhändertagna barnet, föräldrarna och familjehemmet vad som krävs, och inom vilken tidsram detta ska uppnås, för att en återförening ska kunna ske. Såväl skälen till omhändertagandet som förutsättningarna för att omhändertagandet ska upphöra måste vara begripliga för alla inblandade. Detta är viktigt ur rättssäkerhetssynpunkt, men skapar också trygghet och förutsägbarhet för både barn och vuxna.

Det finns också ett stort behov av att säkerställa att personer som har neuropsykiatriska diagnoser eller andra funktionsnedsättningar får tillgång till stöd och behandling för att på så sätt bättre kunna fungera som förälder. Det bästa är vanligen att med stöd och hjälp se till att ett barn kan bo kvar i sitt föräldrahem. Insatser för att få till en sådan lösning är i de flesta fall att föredra framför att omhänderta ett barn. Ett barn som har en neuropsykiatrisk diagnos måste också ha rätt att få behandling även i de fall levnadssituationen är rörig eller boendesituationen är preliminär. Det är inte acceptabelt att neka barn med misstänkt eller fastställd neuropsykiatrisk problematik att få behandling med motiveringen att barnet exempelvis är tillfälligt placerat.

Efterföljande vård

Det behövs även en skyndsam översyn av efterföljande vård och ansvar för ungdomen efter avslutad placering. Det finns ett stort problem i att ingen har ansvar för uppföljningen och åtgärderna som behövs efter placering. Regeringen bör se över samarbetet mellan Statens institutionsstyrelses ungdomshem och socialtjänsten i ungdomarnas eller klienternas hemkommuner och skyndsamt ta fram tillfälliga riktlinjer

för hur socialtjänstens stöd ska se ut efter att vården enligt LVM, LVU och LSU upphör.

Nationellt register över personer och boenden som tagit emot placerade barn

Centerpartiet vill att det inrättas ett nationellt register över de personer och boenden som tagit emot placerade barn med uppgift om vilka kommuner som varit uppdragsgivare. Riksdagen har också riktat ett tillkännagivande till regeringen om att inrätta ett nationellt familjehemsregister. Den modell av familjehemsregister som Centerpartiet föreslår innebär att det blir det möjligt för kommuner att, inför en placering, inhämta utlåtanden från andra kommuner som tidigare utrett och placerat barn hos familjehemmet eller på vårdinrättningen. Av uppgifterna i registret bör även framgå om familjehemmet/boendet erbjuder sig att ta emot barn med särskilda behov och om det i boendet talas annat språk än svenska.

Bättre stöd till familjehemmen

De familjehem som tar ansvar för placerade barn behöver tydligare stöd och utbildning för att kunna bistå barnet eller den unge på bästa sätt. Idag finns ingen enhetlig plan för hur familjehem ska rekryteras och behållas, det finns inte heller någon vidareutbildning med hänsyn till familjehemmens olika uppdrag. Den grundutbildning som finns för familjehem behöver spridas i hela landet. Socialstyrelsen eller annan lämplig myndighet bör få i uppdrag att tillsammans med familjehemsföreningarna säkerställa att den sprids och att utbildningar tas fram. Det behöver också finnas ett mer vardagligt stöd för familjehem. Kommunerna bör få i uppdrag att i samverkansform utforma ett sådant stöd. För att det ska vara möjligt behöver Sveriges kommuner forma olika samverkanssätt för att kunna bistå familjehemmen med detta. Regeringen bör i samråd med SKR, professionerna och familjehemsorganisationerna se över hur ett sådant stöd kan utformas.

Familjehemmens ekonomiska situation behöver också ses över för att en familj som öppnar sitt hem för en annan familjs barn inte ska förlora ekonomiskt på sitt uppdrag. Att kunna få förlorad arbetsförtjänst är ett sätt att möta frågan. En annan viktig del är att familjer kan behöva bygga om sin bostad för att anpassa den till det barn som ska bo hos dem. Centerpartiet vill att regeringen utreder möjligheten till någon form av bostadsanpassning.

Vi anser också att en översyn behöver göras för att säkerställa att familjehemmet, och inte de biologiska föräldrarna, får ersättning om något händer barnet i de fall familjehemmet betalar barnförsäkring för barnet.

Insatser även efter vårdnadsöverflytt

Idag upphör socialtjänstens uppdrag i samband med en vårdnadsöverflytt eller adoption vilket gör många familjehem tveksamma till att ta över vårdnadsansvaret. Det finns anledning att se över vilka insatser som kan behöva införas för att ytterligare trygga placerade barns utveckling, samt vilka insatser som kan behöva fortsätta att erbjudas

även efter en vårdnadsöverflytt eller adoption av ett placerat barn, eller efter att behandling på HVB-hem har avslutats. Vidare bör det även utredas hur socialtjänstens stöd ska se ut efter en vårdnadsöverflytt, adoption eller avslutad behandling på HVB-hem. Det är därför bra att detta nu ses över i en utredning.

Skyddat boende

Lagreglera skyddat boende och inför tillståndsplikt, individuella beslut samt rätt till skolgång för barn

Socialtjänsten i varje kommun ansvarar för att barn som bevittnar våld får det stöd och den hjälp de behöver. I januari 2018 lämnade utredningen Ett fönster av möjligheter (SOU 2017:112) förslag om att insatsen skyddat boende både måste definieras och omfattas av särskilda kvalitetskrav och tillståndsplikt. Utredningen föreslog också att skyddat boende lagregleras som en placeringsform för både vuxna och medföljande barn. Dessa förslag bör beredas vidare och skyndsamt läggas på riksdagen bord.

De barn som vistas på skyddat boende behöver få ett eget biståndsbeslut. Idag betraktas de som medföljare till vårdnadshavaren, med konsekvensen att det vanligen saknas både dokumentation, uppföljning och insatser för barnet. Detta måste ändras så att man ser till barnets individuella rättigheter. Socialtjänsten måste också säkerställa att barnets rätt till skola, vård etc. blir tillgodosedd för att barn ska kunna få sin rätt till skolgång tillgodosedd även under de svåra omständigheter som det kan innebära att bo i skyddat boende.

Hemlöshet, sexuell exploatering och sekretess

En nationell strategi mot hemlöshet

Hemlösa med missbruk och/eller annan social problematik är en utsatt grupp, med fler och andra utmaningar än strukturellt hemlösa. För att bemöta hemlöshet med anknytning till social problematik behövs både social- och bostadspolitiska insatser. Det behövs en nationell standard för hur hemlöshet ska definieras, mätas och rapporteras, för att kunna få en övergripande bild över problematiken. Det är en förutsättning för att kunna fatta rätt politiska beslut. Idag är det stora skillnader mellan Socialstyrelsens och kommunernas egna mätningar. Samverkan mellan kommunal socialtjänst och nationella myndigheter är extra viktigt i frågan om hemlöshet och social utsatthet. Särskilt viktigt är det att agera förebyggande för att undvika alla situationer där barn under 18 år hamnar i hemlöshet. En nationell definition samt standard för mätning och rapportering skulle bidra till bättre underlag för politiska beslut och samarbeten på alla nivåer, samt underlätta kommunernas långsiktiga arbete mot att barn och unga hamnar i hemlöshet eller social utsatthet tidigt i livet.

Centerpartiet vill mot denna bakgrund att regeringen ska uppmuntra kommunerna att ta ett helhetsgrepp om hemlöshetsfrågan kopplat inte minst till kommunernas egna

bostadsförsörjningsplaner, och genom en nationell strategi mot hemlöshet förhindra att barn och unga hamnar i hemlöshet eller social utsatthet tidigt i livet.

Översyn av stöd till barn och vuxna som är utsatta för sexuell exploatering

Barn som utsätts för kommersiell sexuell exploatering blir ofta föremål för omhändertagande med placering på låst institution, exempelvis Sis-placering. Detta är ofta en rent kontraproduktiv åtgärd. Det är också stötande att dessa barn, som blivit utsatta för brott, behandlas på samma sätt som barn som begått allvarlig brottslighet.

Socialstyrelsen bör därför få i uppdrag att utreda socialtjänstens och psykiatrins insatser för barn som utsatts för kommersiell sexuell exploatering, samt utveckla nya metoder och insatser för målgruppen. Socialstyrelsen bör också få i uppdrag att ta fram föreskrifter och allmänna råd kring bemötande och stöd åt personer som är offer för prostitution eller andra former av kommersiell sexuell exploatering.

Likvärdig sekretessbedömning

När det kommer in en begäran om att ta del av en offentlig handling i socialtjänsten eller hälso- och sjukvården görs alltid en sekretessprövning. Även om det exempelvis är en anhörig som önskar ta del av en handling som rör en avliden familjemedlem kan prövningen landa i att begäran avslås om det till exempel finns integritetsskäl. Denna hantering ska givetvis ligga fast, men förfarandet bör självklart vara lika oavsett om vården utförts av en privat eller offentlig utförare. Nyligen visade en dom att det generellt inte finns möjlighet för någon annan än patienten att begära ut offentlig handling från en fristående utförare. Dessa ska kunna värna affärshemligheter, dock inte kunna utföra tjänster för skattemedel utan insyn.

Regeringen bör mot bakgrund av detta initiera nödvändiga författningsändringar för att säkerställa likvärdig sekretessprövning och möjlighet att begära ut patientjournaler från all skattefinansierad hälso- och sjukvård och socialtjänst oberoende av utförarens driftsform.

Stöd till människor som möter funktionshinder

Centerpartiet är en kraft för ett friare Sverige. Var och en ska kunna forma sitt liv efter egna önskemål, göra egna livsval och skapa mening i tillvaron. Den som har en funktionsnedsättning kan behöva stöd för att ta del av dessa friheter.

Funktionshinderpolitik handlar med andra ord om medborgerliga fri- och rättigheter. Insatser måste få kosta, men det handlar inte enbart om pengar utan även om kompetens, synsätt och vilja. Svensk funktionshinderpolitik utgår från ett rättighetsperspektiv, men det saknas ofta ett fokus på möjligheter: alla människors förmåga och vilja att bidra, oavsett funktionsförmåga.

I motionen 2022/23:882 *Ett friare Sverige för människor med funktionsnedsättning* ges en bredare beskrivning av Centerpartiets övergripande funktionsrättspolitik samt av ett antal konkreta förslag som redan lagts fram för riksdagen under mandatperioden.

Stärkt personlig assistans genom statligt huvudmannaskap

När lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) infördes 1994 var det en radikal frihetsreform för människor med omfattande behov. Men lagen är idag kantstött och dess intentioner följs inte längre. Det har under det senaste decenniet blivit allt svårare att beviljas personlig assistans, men många upplever också att de inte får andra insatser inom LSS som de behöver för att fullt ut kunna delta i samhället. Centerpartiet vill återställa LSS till det som var ursprungstanken.

Personlig assistans kan vara en insats som beslutas av ens hemkommun inom ramen för LSS; ofta handlar det då om en mindre insats, eller beslut kring mer omfattande behov som tas av Försäkringskassan enligt socialförsäkringsbalken. Centerpartiet vill att staten ska ta över hela ansvaret för assistansen, oberoende av hur många timmar i veckan det handlar om. Ett övergripande statligt huvudmannaskap är mer rättssäkert och bidrar till mer jämlikhet över landet, men förutsätter ett kraftfullt kompetens- och kapacitetslyft hos Försäkringskassan.

Ett statligt ansvar för assistansen har utretts och det är en bred majoritet i riksdagen för förslaget. Regeringen bör skyndsamt återkomma med en proposition om statligt huvudmannaskap.

Samtliga hjälpmoment ska ge rätt till personlig assistans

Vid bedömningar av rätten till personlig assistans delas människan upp i olika behov. Grundläggande behov är mat, hygien, kläder, toalettbesök och kommunikation med utomstående. Allt annat räknas som övriga behov, vilket kan vara t ex tiden som tillbringas på toaletten eller vissa plagg som ska kläs på. I dag bedöms de grundläggande behoven som korta aktiva moment och inte i sin helhet. Varje moment styckas upp i minuter, även om de måste ske efter varandra räknas då alla inte in. Detta gör att det för många är svårt att nå upp till de 20 timmar som behövs för att få beviljat assistansen. Vi menar att det bara finns behov och det är dessa som ska bedömas. Förmågor kan variera från dag till dag för en person med funktionsnedsättningar. Återigen har reglering och praxis hamnat för långt bort från grundtanken med LSS.

Centerpartiet vill ändra lagstiftningen så att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ska ge rätt till personlig assistans. Regeringen bör ta de initiativ som behövs för att genomföra detta.

Utökad rätt till assistans i skolan och på daglig verksamhet

Enligt 106 kap. 24 § socialförsäkringsbalken lämnas assistansersättning inte för tid när den enskilde vistas i eller deltar i skola eller daglig verksamhet, om det inte finns så kallade särskilda skäl. Det är Försäkringskassan som bedömer om en assistansberättigad har särskilda skäl. Kommunerna har en skyldighet enligt LSS att ge det stöd som behövs för att personerna i fråga skall kunna delta i dessa verksamheter.

Trots lagstiftarens goda intentioner nekas alldeles för många personer möjlighet att ha med en personlig assistent till skolan eller daglig verksamhet. Trots att den enskilde önskar delta tillsammans med andra, omöjliggörs detta om den reguljära personalen saknar nödvändig kunskap om personen eller nödvändiga förutsättningar för att ge det

stöd som behövs. Alternativet blir då särskild undervisning och/eller fritidsaktiviteter i hemmet.

Centerpartiet anser att den som har rätt till personlig assistans också måste ges förutsättningar för att delta på lika villkor i skola och daglig verksamhet. Det skulle innebära större och mer jämlika möjligheter att ta till sig kunskaperna i skolan och fler valmöjligheter efter skolan. Kravet om ”särskilda skäl” bör därför ses över.

Genomföra förslagen från tolktjänstutredningen

Tolktjänsten är en viktig samhällsfunktion som möjliggör delaktighet och inflytande i samhället genom att bidra till ömsesidig kommunikation, information och erfarenhetsutbyte mellan döva, hörselskadade, personer med dövblindhet och hörande människor.

2020 års tolktjänstutredning lämnade sitt betänkande *Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet* i mars 2022 (SOU 2022:11). Utredningen föreslår en ny lag om tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet som ska ersätta den nuvarande regleringen i hälso- och sjukvårdslagen om tolktjänst för vardagstolkning. Förslaget innebär bland annat bättre samordning och styrning samt bättre förutsättningar för utveckling och ny kunskap om effekter av insatser för att fler personer som är döva eller hörselskadade eller har dövblindhet kan delta i arbetslivet. Andra delar av målgruppen som särskilt beaktas är barn och unga samt personer som är utsatta för våld. Vidare föreslås en uppräkningslista av statsbidraget till regionerna för tolktjänst för vardagstolkning.

Betänkandet har remissbehandlats men regeringen har inte återkommit med en proposition till riksdagen. En bättre fungerande tolktjänst är avgörande för att människor inte ska stängas ute från samhället. Inom arbetslivet är detta en mycket central fråga, inte minst för personer med dövblindhet. Reformbehoven är omfattande. Det är därför av största vikt att regeringen så snart som möjligt återkommer till riksdagen med en proposition som tar avstamp i utredningens förslag.

Stärka tillgången till hjälpmedel

Hjälpmedel är till för att kompensera för funktionsnedsättningar, men det är stora skillnader över landet när det gäller tillgång på hjälpmedel, typ av hjälpmedel, avgifter för hjälpmedlen etc. Det kan till exempel handla om att man bara får en rullstol, även om man behöver olika rullstolar för inom- respektive utomhusbruk. För barn kan detta bli extra besvärligt. Beslut om vilket hjälpmedel man ska få, eller inte få, går inte att överklaga, eftersom man inte kan överklaga beslut om vård.

Fritidshjälpmedel är viktiga för att barn och vuxna ska kunna ha en meningsfull fritid, träna och utvecklas, och i de flesta regioner är det ingenting man kan få eller låna. Fritidsbanker byggs upp genom privata initiativ på sina håll, men det är långt ifrån tillräckligt.

Fritidshjälpmedel kan också vara en viktig faktor för habiliteringsinsatser. Habiliteringens uppdrag är ge stöd åt personer med funktionsnedsättning i att förebygga och minska svårigheter som funktionsnedsättningen innebär. Det kan till exempel handla om behandling, träning, rådgivning – eller att prova ut hjälpmedel. Tyvärr brister ofta habiliteringen på grund av att tillgängligheten är dålig och kvaliteten undermålig. Genom att öppna upp för fler aktörer, både ideella och kommersiella, kan möjligheterna

till delaktighet för den enskilde öka. Det kan också stärka drivkrafterna att erbjuda insatser av hög kvalitet.

Centerpartiet vill se en reglering av hjälpmedelsförskrivningen, stärka tillgången till fritidshjälpmedel och utreda hur fler aktörer kan delta i habiliteringen. Om man får avslag på önskemål om ett hjälpmedel som man själv anser att man behöver så ska man kunna överklaga detta.

Gode män, förvaltare och förmyndare

Gode män, förvaltare och förmyndare (fortsättningsvis gode män) utför ett mycket viktigt uppdrag i att hjälpa personer med funktionsnedsättning eller kraftigt försvagat hälsotillstånd, samt i vissa fall barn, att tillvarata sina intressen. En god man har rätt till skäligt arvode, även om uppdraget i realiteten utförs mot en blygsam ersättning då uppdraget av hävd huvudsakligen anses vara ideellt. Arvodet till den gode mannen betalas av huvudmannen eller av kommunen, beroende på huvudmannens ekonomiska situation. Uppdraget kan variera stort både i arbetsbelastning och komplexitet. Av en rapport från Riksrevisionen från år 2017 framgår det att verksamheten med gode män, som i så hög grad bygger på ideellt engagemang, är sårbar och riskerar att falla samman och lämna tusentals utsatta människor i sticket. Det är redan idag svårt att rekrytera personer med tillräckliga kvalifikationer till uppdraget. Även tillsynen och kontrollen inför förordnandet av den gode mannen, samt över hur godmansuppdraget utförs, är idag otillräckliga. Det finns heller inget krav på att den gode mannen har en ansvarsförsäkring som täcker uppdraget.

Riksrevisionen har, i likhet med utredningen *Gode män och förvaltare – en översyn*, SOU 2021:36, (fortsättningsvis benämnd som godmansutredningen) föreslagit att regeringen utser en nationell myndighet som ansvarar för tillsynen, tar fram statistik och samordnar utbildningsinsatser för gode män. Det är något som Centerpartiet har krävt länge och som även Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) vill se. Det skulle också ge möjlighet till en mer övergripande granskning av systemet med gode män, och en bättre möjlighet till likvärdiga och bra utbildningar för gode män, liksom till olika former av stöd till dessa viktiga samhällsbärare. Centerpartiet vill att regeringen i första hand ser över om det verkligen behöver inrättas en ny myndighet som utredningen föreslår, eller det är möjligt att ge uppdraget till en redan befintlig myndighet med liknande kompetens och uppgifter.

Många av förslagen i godmansutredningen är bra och stärker huvudmannens intressen, bland annat i frågan om att få hjälp med sina personliga angelägenheter. Även förtydligandena om vad som är viktigt att ta hänsyn till i det fall det behövs en anställd god man, är bra. Centerpartiet vill därför att regeringen skyndsamt återkommer med förslag på hur man kan förändra systemet med gode män, förvaltare och förmyndare. I samband med detta bör man också se över vem som ska betala ut ersättningen och vem som ska stå för kostnaden.

Centerpartiet driver sedan tidigare att en professionalisering av gode män för ensamkommande barn bör införas eftersom det rör sig om en grupp som det krävs särskilda kunskaper att företräda. Det finns även andra grupper som kan ha behov av en professionell god man. I godmansutredningen föreslås att man ska kunna anställa en god man om det är motiverat med hänsyn till uppdragets svårighetsgrad eller det finns

särskilda skäl med hänsyn till den enskildes intressen. Centerpartiet instämmer i detta förslag.

Martina Johansson (C)

Christofer Bergenblock (C)

Jonny Cato (C)

Anna Lasses (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Anders W Jonsson (C)

Catarina Deremar (C)

Anne-Li Sjölund (C)

Anders Ådahl (C)